

Seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo dėl lyties ir kūno sudaiktinimo reikšmė polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį

Monika Alekse

Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių mokslų fakulteto Psichologijos katedros doktorantė
Vytautas Magnus University, the Department of Psychology PhD student
El. paštas monika.alekse@vdu.lt
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0377-3354>

Kristina Žardeckaitė-Matulaitienė

Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių mokslų fakulteto Psichologijos katedros profesorė, daktarė
Vytautas Magnus University, the Department of Psychology Associated professor, Doctor
El. paštas kristina.zardeckaitė-matulaitienė@vdu.lt
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8874-0668>

Santrauka. Seksualinio priekabiavimo tyrimai patvirtina neigiamas pasekmes asmens fizinei ir emocinei sveikatai, tačiau iki šiol mažai žinoma apie seksualinio priekabiavimo poveikį savo kūno vertinimui ir polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį. Tyrime dalyvavo 181 (23 vyrai, 158 moterys) 18–38 metų amžiaus asmuo. Seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties patirčiai matuoti naudotas Seksualinio priekabiavimo patirties klausimynas (Fitzgerald ir kt., 1995), kūno sudaiktinimui įvertinti naudota Kūno kaip objekto suvokimo skalė (McKinley, Hyde, 1996), polinkis į sutrikusį valgymo elgesį vertintas Nuostatų dėl valgymo klausimynu (Garner ir kt., 1979). Rezultatai parodė reikšmingus seksualinio priekabiavimo, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį skirtumus tarp lyčių. Dažnesnė priekabiavimo dėl lyties patirtis yra reikšmingas veiksnys labiau išreikštam gėdos dėl kūno jausmui bei labiau išreikštam skirtingų formų sutrikusiam valgymo elgesiui bendroje tyrimo dalyvių imtyje.

Pagrindiniai žodžiai: seksualinis priekabiavimas, priekabiavimas dėl lyties, kūno sudaiktinimas, sutrikęs valgymo elgesys.

Sexual Harassment Experience, Gender Harassment and Body Objectification Effect on Disordered Eating Tendencies

Summary. Various research on sexual harassment and gender harassment confirms the adverse effects on a person's physical and emotional health (Shrier, 1990), but so far, little is known about the impact of sexual harassment and gender harassment on one's body objectification and links to disordered eating behavior. Sexual harassment and gender harassment are not only based on gender stereotypes but also play an essential role in supporting gender norms in society by regulating what is seen as acceptable and unacceptable behavior, and appearance for gender. According to the theory of body objectification (Fredrickson, Roberts, 1997), both forms of gender discrimination can induce attention to one's body and appearance, which ultimately can

Received: 27/10/2020. Accepted: 15/07/2020

Copyright © 2021 Monika Alekse, Kristina Žardeckaitė-Matulaitienė. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

lead to reduced satisfaction of one's body (Szymanski et al. 2011). Since body dissatisfaction is one of the leading causes of eating disorders (Brechan, Kvale, 2015; Cruz-Sáez et al. 2018), it is important to have a better understanding of sexual harassment and gender harassment relationship with body objectification and disordered eating behavior. The study aims to assess the relationships between sexual harassment and gender harassment experiences, body-objectification, and disordered eating behavior tendencies. 181 (23 males, 158 females) aged 18-38 ($M=24.12$) participated in this research. Sexual Harassment Experience Questionnaire (Fitzgerald et al. 1998) was used to measure both Unwanted Sexual Attention (Cronbach $\alpha = 0,893$) and Quid Pro Quo sexual harassment (Cronbach $\alpha = 0,876$), and Gender Harassment experience (Cronbach $\alpha = 0,868$). Objectified Body Consciousness Scale (McKinley et al. 1996) was used to measure body objectification: Body Shame (Cronbach $\alpha = 0,825$) and Body Surveillance (Cronbach $\alpha = 0,804$). The Eating Attitudes Test (Garner et al. 1979) was used to evaluate disordered eating behavior tendencies: Dieting (Cronbach $\alpha = 0,924$), Bulimia and Food Preoccupation (Cronbach $\alpha = 0,725$) and Oral Control (Cronbach $\alpha = 0,714$). The results revealed significant sexual harassment and gender harassment experience differences between genders showing that women report significantly higher results of all forms of sexual harassment and gender harassment than men. Data analysis also revealed a statistically significant relationship between higher results of sexual harassment, gender harassment experience, and more pronounced disordered eating tendencies and higher body objectification. Data analysis has shown that gender harassment experience is a significant prognostic factor for higher body surveillance and body shame results, more frequent dieting.

Keywords: sexual harassment, gender harassment body objectification disordered eating

Seksualinis priekabiavimas nurodomas kaip viena iš diskriminacijos lyties pagrindų formų, kuria siekiama pažeminti asmens orumą, sukuriama priešiška ir bauginanti aplinka, apribojanti asmens teises gauti tas pačias sąlygas ir galimybes, lyginant su kitu asmeniu, nepatiriančiu tokio elgesio (Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas, 1998). Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos (2002) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros duomenimis (Nevala, 2014), galima teigti, kad seksualinis priekabiavimas, nors dažnai įsivaizduojamas kaip retas reiškinys, išskirtinai paliečiantis moteris, iš tiesų yra viena labiausiai paplitusių diskriminacijos formų, paliečiančių abiejų lyčių asmenis. Tai, jog seksualinis priekabiavimas yra plačiai paplitusi problema, parodo ne tik mokslinių apklausų duomenys, kuriais remiantis daugiau nei pusė Europoje gyvenančių ir trečdalis Lietuvoje gyvenančių moterų nurodo bent kartą per savo gyvenimą susidūrusios su seksualiniu priekabiavimu (Nevala, 2014), bet ir besikeičiantis visuomenės požiūris į šią problemą ir didėjantis oficialiai pateikiamų skundų skaičius Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (2018). Tyrimai taip pat rodo, kad dažniausiai nuo seksualinio priekabiavimo nukentčia jauno suaugusiojo amžiaus asmenys, studentai bei akademinę ir profesinę karjerą pradedantys asmenys (McLaughlin ir kt., 2017; Nielsen ir kt., 2010), o, remiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros duomenimis (2014), su seksualiniu priekabiavimu dažniausiai susiduria 18–29 ir 30–39 metų amžiaus moterys. Tyrimai taip pat patvirtina seksualinio priekabiavimo paplitimą ir už darbo ir studijų aplinkos ribų. Remiantis JAV apklausos duomenimis (2018), 81 proc. moterų ir 43 proc. vyrų nurodo bent kartą gyvenime susidūrę su seksualiniu priekabiavimu viešosiose vietose, o 4 iš 10 moterų ir 1 iš 4 vyrų nurodo patyrę seksualinį priekabiavimą internete.

Seksualinio priekabiavimo problemos rimtumą parodo ne tik seksualinio priekabiavimo paplitimo statistika, bet ir pasekmės asmens emocinei ir fizinei sveikatai; vieningai sutinkama, jog tiek ilgai besitęsiantys, tiek vienkartiniai seksualinio priekabiavimo atvejai

gali reikšmingai paveikti nukentėjusiojo gyvenimą. Skirtingų tyrimų duomenimis, studentų seksualinio priekabiavimo patirtis susijusi su aukštesniais depresiškumo ir nerimo rodikliais, reikšmingai žemesniais gyvenimo kokybės įverčiais psichologinės gerovės ir socialinių santykių srityse (McGinley ir kt., 2016; Vagonis ir kt., 2015). Seksualinį priekabiavimą patyrę asmenys taip pat turi labiau išreikštus potrauminio streso ir generalizuoto nerimo simptomus, pasižymi prastesniu savo psichologinės ir fizinės sveikatos vertinimu bei neigiamomis nuostatomis pasaulio atžvilgiu tiek vyrų, tiek ir moterų grupėse (Harnois ir kt., 2018; McDermut ir kt., 2000; Nielsen ir kt., 2010; Thurston ir kt., 2019).

Daugiau nei prieš kelis dešimtmečius prasidėjęs mokslininkų susidomėjimas seksualinio priekabiavimo problema leido sukaupti daug informacijos apie tokio pobūdžio patirties pasekmes ir paplitimą, tačiau iki šiol lieka neatsakytų klausimų. Viena vertus, skirtingų tyrimų duomenimis, seksualinis priekabiavimas suprantamas ir kaip viena iš smurto lyties pagrindu formų (Fitzgerald, 1993; Latcheva, 2017), todėl pranyksta kaip atskiras reiškinys visame smurto lyties pagrindu tyrimų kontekste ir nėra tyrinėjamas atskirai. Neretai nutinka ir taip, jog seksualinis priekabiavimas matomas tik kaip nepageidaujamas ir nemalonus elgesys, susijęs su suprastėjusia emocine ir fizine asmens sveikata, tačiau nėra plačiau konceptualizuojamas ir vertinamas kaip sociokultūrinis reiškinys. Vis dėlto skirtingi tyrimai rodo, jog seksualinis priekabiavimas atspindi visuomenėje vyraujančią požiūrį į lytį ir yra susijęs su asmens nuostatomis lyties vaidmens atžvilgiu (Whitley, Page, 2015), todėl turėtų būti vertinamas ne tik kaip nemalonus elgesys, bet suprantamas kaip patyrimas, formuojantis savęs ir aplinkinio pasaulio suvokimą. Remiantis B. Fredrickson ir T.-A. Roberts (1997) kūno sudaiktinimo teorija, seksualinis priekabiavimas gali būti suprantamas kaip viena iš seksualinio objektifikavimo formų ir, kaip kitos Vakarų kultūroje vyraujančios seksualinio objektifikavimo formos, turi neigiamą poveikį savo kūno vertinimui, skatina kūno stebėjimą ir gėdos dėl kūno jausmą (Fairchild, Rudman, 2008; Woodward ir kt., 2017). Nors neretai tyrėjų dėmesys nukrypsta į žiniasklaidoje pateikiamų kūno standartų, savo kūno sudaiktinimo ir valgymo sutrikimų sąsajas (Kalodner, 1997; Lindberg ir kt., 2007; Sepúlveda, Calado, 2012), tačiau seksualinio priekabiavimo, kaip kūną sudaiktinančio elgesio, ir sutrikusio valgymo elgesio sąsajos tyrinėjamos retai. Moksliniai tyrimai patvirtina seksualinio priekabiavimo patyrimo poveikį savo kūno vertinimui, o nepasitenkinimas kūnu nurodomas kaip vienas iš veiksnių, susijusių su valgymo sutrikimais (Braun ir kt., 2016; Schaefer, Thompson, 2018). Vis dėlto seksualinio priekabiavimo patyrimas retai analizuojamas kūno sudaiktinimo teorijos kontekste, nėra žinoma, kiek dėl patirto seksualinio priekabiavimo atsiradęs objektifikuojantis požiūris į kūną gali būti reikšmingas sutrikusiam valgymo elgesiui.

Šiame straipsnyje seksualinis priekabiavimas analizuojamas kūno sudaiktinimo teorijos kontekste, apžvelgiami prieinami mokslinės literatūros šaltiniai, analizuojantys seksualinio priekabiavimo, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį sąsajas, pristatomi Lietuvoje atlikto empirinio tyrimo, kuriame analizuojamos minėtų reiškinų sąsajos, rezultatai.

Seksualinis priekabiavimas ir kūno sudaiktinimas

Remiantis Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymu (Valstybės žinios, Nr. 112-3100), seksualinis priekabiavimas apibrėžiamas kaip: „<...> nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksniu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokį elgesį lemia tikslas ar jo poveikis pakenkti asmens orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką <...>“. Vadovaujantis šiuo apibrėžimu, tokiam elgesiui gali būti priskiriamas platus spektras veiksnių, nuo sunkiausiai atpažįstamo (seksualinio pobūdžio juokai, seksistiniai komentarai) iki sunkaus ir akivaizdaus seksualinio priekabiavimo (nepageidaujamas fizinis seksualinio pobūdžio elgesys). Nors remiantis teisiniu apibrėžimu seksualiniam priekabiavimui priskiriamas nepageidaujamas seksualinio pobūdžio dėmesys ir paslauga už paslaugą seksualinis priekabiavimas, kuomet asmeniui siūlomos palankesnės sąlygos arba blogesnių sąlygų nebuvimas mainais į seksualinius santykius (Vengalė-Dits, 2012), bet ne priekabiavimas dėl lyties, apimantis įžeidžiančius komentarus apie asmenį ir prastesnių sąlygų suteikimą dėl asmens lyties, kuris nurodomas kaip atskira diskriminacijos lyties pagrindu forma. Vis dėlto tyrėjai pastebi, kad, nepriklausomai nuo teisinio apibrėžimo, visos minėtos diskriminacijos formos remiasi lyčių stereotipais ir riboja asmens teises, pažeidžia orumą, todėl neretai tyrinėjamos kartu, neišskiriant priekabiavimo dėl lyties kaip atskiros, mažesnės žalą turinčios diskriminacijos formos (Burn, 2019; Gelfand ir kt., 1995). Seksualinis priekabiavimas neatsiejamas nuo požiūrio į asmenį kaip į seksualinį objektą, pabrėžiant fizinį patrauklumą ir ignoruojant vidines savybes. Nors žmogus suvokiamas kaip nedaloma kūno ir psichikos visuma, tačiau tiek požiūris į kūną, tiek į vidinius procesus yra glaudžiai susijęs su socialiniu-kultūriniu kontekstu, formuojančiu savęs ir kitų suvokimą.

Remiantis B. Fredrickson ir T.-A. Roberts (1997) kūno sudaiktinimo teorija, internalizuotas aplinkos požiūris į kūną, kaip į objektą kitų poreikių tenkinimui, skatina stebėti savo kūną, tokiu būdu siekiant atitikti aplinkos reikalavimus ir kontroliuojant tai, kaip mus mato aplinka. Minėtos autorės kūno sudaiktinimą apibūdina kaip asmens savęs suvokimą iš stebėtojo perspektyvos ir nurodo, jog kūno sudaiktinimas atsiranda tuomet, kai kūnas, jo dalys ir funkcijos yra sumenkinamos ir vertinamos kaip priemonė kitų poreikio tenkinimui, atskiriamos nuo asmenybės ir tampa asmens reprezentacija (Fredrickson, Roberts, 1997). Kūno sudaiktinimas pasireiškia keliais glaudžiai tarpusavyje susijusiais komponentais (McKinley, Hyde, 1996): savo kūno stebėjimu (angl. *Body Surveillance*), kuris susijęs su poreikiu kontroliuoti savo įvaizdį, siekiant atitikti internalizuotus kultūrai būdingo normatyvinio kažkurios lyties asmens vaizdo reikalavimus. Nepavykus pasiekti įsivaizduojamų standartų išgyvenamas gėdos dėl kūno jausmas (angl. *Body Shame*). Įsitikinimų dėl išvaizdos kontrolės (angl. *Control Beliefs*) komponentas atspindi prielaidas apie išvaizdos kontrolės galimybę ir atsakomybę atitikti kultūrinius standartus (McKinley, Hyde, 1996). Nors šie įsitikinimai suteikia kontrolės ir saugumo jausmą tais atvejais, kai išvaizda atitinka internalizuotus įsitikinimus kūno atžvilgiu, tačiau dėl beveik neįmanomų pasiekti reikalavimų kartu sukelia ir stiprų gėdos jausmą (McKinley, Hyde, 1996; Fredrickson, Roberts, 1997).

B. Fredrickson ir T.-A. Roberts (1997) kūno sudaiktinimo teorija buvo sukurta siekiant paaiškinti moterų savęs vertinimo pokyčius susidūrus su skirtingų formų seksualinės objektifikacijos patirtimi. Nors daugiausia dėmesio buvo skiriama žiniasklaidos poveikiui, tačiau, vis dažniau kalbant apie moterų seksualinio priekabiavimo patirtį, seksualinis priekabiavimas taip pat pradėtas analizuoti šios teorijos kontekste. Tyrimai rodo, jog seksualinis priekabiavimas, kaip socialinis-kultūrinis reiškinys, yra susijęs su moterų požiūriu į savo kūną ir išvaizdą, savo kūno kaip objekto suvokimu (Fairchild, Rudman, 2008), todėl gali būti laikomas seksualinio objektifikavimo išraiška ir kūno sudaiktinimo priežastimi. Kūno sudaiktinimo ir seksualinio priekabiavimo sąsajas patvirtina skirtingų tyrimų rezultatai: jie parodė, jog moterų seksualinio priekabiavimo patyrimas susijęs su labiau išreikštu savo kūno sekimu ir kontrole bei labiau sudaiktinančiu požiūriu į kitas moteris, šios sąsajos stebimos ne tik suaugusiųjų, bet ir paauglių grupėse, taip pat stebimas ryšys tarp kūno sudaiktinimo ir pasyvaus atsako į seksualinį priekabiavimą strategijų taikymo (Fairchild, Rudman, 2008; Hill, Fischer, 2008; Lindberg ir kt., 2007). Nepageidaujamas seksualinio pobūdžio dėmesys ir priekabiavimas dėl lyties subjektyviai gali būti vertinami kaip ženklas, jog išvaizda neatitinka socialinių-kultūrinių normų, todėl gali sukelti gėdos dėl kūno jausmą. Šią mintį patvirtina R. Calogero (2004) bei D. Szymanski ir S. Henning (2007) tyrimo rezultatai, atskleidę sąsajas tarp moterų seksualinio priekabiavimo patirties ir labiau išreikšto gėdos dėl kūno jausmo.

Palyginti su moterimis, vyrų seksualinio objektifikavimo tyrimai yra gana nauji, tačiau sutariama, jog vyrai taip pat susiduria su objektifikuojančiu elgesiu ir tradicinį vyriškumą palaikančiu aplinkos poveikiu. Nors tiek moterys, tiek vyrai susiduria su neigiamomis seksualinio priekabiavimo pasekmėmis psichologinei sveikatai (de Haas ir kt., 2009), tačiau seksualinio priekabiavimo ir kūno sudaiktinimo ryšys dažniausiai analizuojamas išskirtinai moterų grupėje. Nepaisant ribotų duomenų, keletas tyrimų patvirtina, jog seksualinio priekabiavimo patirtis susijusi su abiejų lyčių polinkiu į savo kūno sudaiktinimą (Buchanan ir kt., 2013; Nāsi ir kt., 2014). Vis dėlto daug dažniau atkreipiamas dėmesys į objektifikuojančios žiniasklaidos poveikį vyrų savęs vertinimui. E. Zurbriggen ir kt. (2011) tyrimo duomenimis, dažniau su kūną sudaiktinančiu požiūriu žiniasklaidoje susiduriantys vyrai pasižymi aukštesniais savo kūno sudaiktinimo rodikliais ir labiau išreikštu sudaiktinančiu požiūriu į romantinį partnerį. J. Aubrey (2006) tyrimo duomenimis, dažnesnis susidūrimas su sudaiktinančia ir kūną seksualizuojančia žiniasklaida yra susijęs su labiau išreikštu vyrų savo kūno stebėjimu. Vyrai, pasižymintys aukštesniais kūno stebėjimo rodikliais, taip pat pasižymi žemesniu savęs vertinimu (Choma ir kt., 2010). Vis dėlto ne visi tyrimai patvirtina anksčiau minėtas sąsajas tarp kūno stebėjimo ir objektifikuojančios patirties. M. Michaelso ir kt. (2013) tyrimo duomenimis, nepavyko rasti ryšio tarp kūno sudaiktinimą skatinančių vaizdų žiniasklaidoje ir vyrų pasitenkinimo savo kūnu, autoriai taip pat nerado sąsajų ir su kūno sudaiktinimo skalės įverčiais. Nėra tyrimų, rodančių ir sąsajas tarp kūną objektifikuojančios patirties ir vyrų gėdos dėl kūno jausmo.

Apibendrinant galima teigti, jog seksualinio priekabiavimo patirtis yra susijusi su asmens pasikeitusiu santykiu su savimi ir savo kūnu. Nors tyrimuose dažniau atkreipiamas dėmesys į moterų seksualinio priekabiavimo patirties, savo kūno stebėjimo ir gėdos dėl kūno sąsajas, taip pat šios patirties sąsajas su objektifikuojančiu požiūriu į kitas moteris,

tačiau aptartų tyrimų rezultatai taip pat leidžia manyti, jog kūno sudaiktinimo teorija gali būti taikoma aiškinant vyrų savęs vertinimo pokyčius susidūrus su objektifikuojančiu aplinkos poveikiu. Seksualinis priekabiavimas turi normatyvinį poveikį ir atkreipia dėmesį į nepakankamai išreikštą tradicinį lyties vaidmenį atitinkantį lyties vaidmens įvaizdį. Nors ši logika akivaizdi analizuojant seksualinio priekabiavimo funkciją moterų atžvilgiu, tačiau ne visada gerai suprantama kalbant apie vyrų patirtį. J. Gardiner (2005) nurodo, jog vyrų seksualinio priekabiavimo patirtis gali skatinti patirti gėdos jausmą ir susimąstyti apie savo tradicinio vyriškumo stiprinimą skiriant papildomą dėmesį išvaizdai tuomet, kai yra patiriamas iš kitų vyrų, o seksualinio priekabiavimo patyrimas iš moterų gali sustiprinti savo kūno stebėjimą ir kontrolę norint išlaikyti ir pabrėžti kultūriškai pageidaujamą išvaizdą ir įvaizdį (Gardiner, 2005). Tiek vienu, tiek kitu atveju seksualinio priekabiavimo patirtis gali paskatinti didesnę polinkį stebėti ir kontroliuoti savo išvaizdą, taip pat gali paskatinti išgyventi gėdos dėl kūno jausmą. Tiek moterys, tiek vyrai susiduria su objektifikuojančiu požiūriu, o seksualinio priekabiavimo patirtis nėra svetima nei vienai iš lyčių, todėl reikšminga tyrinėti seksualinio priekabiavimo ir kūno sudaiktinimo sąsajas vyrų ir moterų grupėse.

Seksualinis priekabiavimas, sutrikęs valgymo elgesys ir kūno sudaiktinimas

Seksualinio priekabiavimo patirtis nėra tik nemalonus patyrimas, tačiau reikšmingas išgyvenimas, pakeičiantis asmens santykį su savimi pačiu, aplinkiniais ir savo kūnu. Remiantis M. Harned, L. Fitzgeraldo (2002) ir M. Harned (2000) tyrimų duomenimis, kūno sudaiktinimas, seksualinis priekabiavimas bei kita traumuojanči seksualinio pobūdžio patirtis yra susijusi su polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį. Vis dėlto moksliniuose tyrimuose šios trijų veiksnių sąsajos tyrinėjamos palyginti retai, dažniau atkreipiamas dėmesys tik į seksualinio priekabiavimo arba tik į kūno sudaiktinimo sąsajas su sutrikusiu valgymo elgesiu.

Skirtingi tyrėjai išskiria įvairius su valgymo sutrikimais susijusius veiksnus, atkreipiamas dėmesys į valgymo sutrikimų išsivystymo sąsajas su jaunu amžiumi ir moteriškąja lytimi, taip pat su išgyventomis stresinėmis situacijomis, dažniausiai susijusiomis su tarpasmeniniais santykiais, vis dėlto bene didžiausias dėmesys skiriamas nepasitenkinimui savo kūnu (Basow ir kt., 2007; Schaefer, Thompson, 2018; Schmidt ir kt., 1997; Thompson, Park, 2016). Siekis sumažinti šį nepasitenkinimą ir idealaus kūno siekimas neretai tampa sutrikusio valgymo elgesio priežastimi, todėl atkreipiamas dėmesys į socialinės aplinkos poveikį valgymo sutrikimų išsivystymui. Nors valgymo sutrikimai, tokie kaip nervinė anoreksija, bulimija ir kiti nespacificiniai valgymo sutrikimai, paliečia tik 0,3–5 proc. populiacijos ir daugiau kaip 90 proc. sergančiųjų valgymo sutrikimais yra jauno amžiaus moterys (Díaz ir kt., 2016; Rikani ir kt., 2013; Rohde ir kt., 2017; Schaefer, Thompson, 2018; Thompson, Park, 2016), tačiau mažiau išreikštas ir neatitinkantis klinikinės diagnozės sutrikęs valgymo elgesys yra dažnas skirtingose amžiaus ir lyčių grupėse. Skirtingos elgesio formos kūno ir išvaizdos kontrolei (intensyvus sportavimas, maisto kiekio kontroliavimas, valgymas neatsižvelgiant į sotumo ir alkio jausmą) bei bendras nepasitenkinimas savo kūnu stebimas 20–40 proc. jaunų bei vidutinio amžiaus

moterų grupėje ir yra nurodomas kaip vienas iš rizikos veiksnių valgymo sutrikimų išsivystymui (Wilksch ir kt., 2018; Rohde ir kt., 2017; Basow ir kt., 2007; Miškinytė ir kt., 2006). Skirtingų tyrimų duomenimis, nepasitenkinimas savo kūnu ir skirtingos elgesio formos siekiant pageidaujamos išvaizdos yra dažnas reiškinys vyrų grupėje, tačiau sunikiau identifikuojamas, nes išvaizdos kontrolei dažniau pasirenkamas sportas ir mitybos kontrolė, siekiant didinti raumenų masę (Griffiths ir kt., 2015; Spann, Pritchard, 2008).

Nors tyrimuose dažnai atkreipiamas dėmesys į aplinkos poveikio įtaką sutrikusio valgymo elgesio išsivystymui, vis dėlto seksualinio priekabiavimo patyrimas ir dėl jo atsiradęs kūno sudaiktinimas moksliniuose tyrimuose retai analizuojami kaip vieni iš rizikos veiksnių, nors ir yra reikšmingai susiję su pasikeitusiu savęs ir savo kūno vertinimu. Atlikti tyrimai patvirtina, jog seksualinio priekabiavimo patirtis tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai yra reikšmingai susijusi su polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį. M. Harned ir L. Fitzgeraldo (2002) atliktas tyrimas parodė, jog moterų seksualinio priekabiavimo patyrimas yra reikšmingas prognostinis veiksnys sutrikusiam valgymo elgesiui. Šias sąsajas patvirtina ir M. Huertos ir kt. (2006) tyrimo rezultatai, kurie atskleidė, jog moterų seksualinio priekabiavimo patirtis yra susijusi su labiau išreikštu distresu, prognozuojančiu aukštesnius sutrikusio valgymo elgesio skalės įverčius. Tai, jog seksualinis priekabiavimas yra reikšmingas veiksnys sutrikusiam valgymo elgesiui, parodo ne tik kiekybinių, bet ir kokybinių tyrimų duomenys. Á. Gáti ir kt. (2002) atvejo analizės rezultatai parodė, jog net ir seksualinio priekabiavimo internete patirtis gali būti reikšmingas veiksnys nervinės anoreksijos išsivystymui moterų grupėje. Nors seksualinio priekabiavimo tyrimuose dažniau analizuojama moterų patirtis, vis dėlto N. Buchanan ir kt. (2013) tyrimo rezultatai atskleidė, jog seksualinio priekabiavimo patirtis reikšmingai susijusi su labiau išreikštu sutrikusiu valgymo elgesiu abiejų lyčių grupėse.

Kūno sudaiktinimo ir sutrikusio valgymo elgesio ryšį patvirtina daugelio autorių tyrimai, kurie leidžia manyti, jog kūno sudaiktinimas nėra lyties atžvilgiu specifinė problema. M. Tiggemann (2014) atlikta metaanalizė patvirtino, jog tiek moterys, tiek vyrai, pasižymintys aukštesniais kūno sudaiktinimo rodikliais, taip pat pasižymi labiau išreikštu sutrikusiu valgymo elgesiu. A. Dakanalis ir kt. (2016) ir J. Registeris ir kt. (2015) atkreipė dėmesį į vyrų sutrikusį valgymo elgesį ir tyrimo rezultatais parodė, jog toks elgesys taip pat yra susijęs su savo kūno kaip objekto vertinimu. Vis dėlto yra duomenų, rodančių, jog ne visi kūno sudaiktinimo komponentai yra vienodai reikšmingi polinkio į sutrikusį valgymo elgesį išsivystymui. R. Calogero (2009) atliktas tyrimas parodė, jog tik gėda dėl kūno medijuoja ryšį tarp kūno sudaiktinimo ir sutrikusio valgymo elgesio tiek moterų, tiek vyrų grupėje.

Apibendrinant galima teigti, jog seksualinio priekabiavimo patirtis turi reikšmingą įtaką sutrikusio valgymo elgesio išsivystymui abiejų lyčių grupėse. Anksčiau aptarti moksliniai tyrimai rodo, jog seksualinis priekabiavimas su sutrikusiu valgymo elgesiu susijęs tiek tiesiogiai, tiek dėl seksualinio objektifikavimo poveikio požiūriui į savo kūną. Atsižvelgiant į tai, jog tiek seksualinis priekabiavimas, tiek sutrikęs valgymo elgesys dažniausiai stebimi jaunų suaugusiųjų amžiaus grupėje, tačiau vis dar trūksta duomenų apie seksualinio priekabiavimo patyrimo, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį sąsajas, šio tyrimo tikslas – įvertinti, kaip jaunų suaugusiųjų skirtingų formų seksualinio

priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties patirtis susijusi su savo kūno sudaiktinimu ir sutrikusiu valgymo elgesiu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti, kaip seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties patirtis, kūno sudaiktinimas ir polinkis į sutrikusį valgymo elgesį yra susiję su tyrimo dalyvių lytimi ir amžiumi.
2. Įvertinti jaunų suaugusiųjų seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo dėl lyties, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį sąsajas.
3. Įvertinti jaunų suaugusiųjų seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties reikšmę polinkniui į sutrikusį valgymo elgesį ir kūno sudaiktinimą.
4. Įvertinti jaunų suaugusiųjų kūno sudaiktinimo reikšmę polinkniui į sutrikusį valgymo elgesį.

Metodika

Tyrimo dalyviai. Tyrime dalyvavo 181 pilnametis asmuo (23 vyrai ir 158 moterys). Tiriųjų amžius svyravo nuo 18 iki 38 metų, amžiaus vidurkis 24,12 metų ($SN = 4,36$). Vyrų ir moterų amžius statistiškai reikšmingai nesiskyrė (Mann-Whitney $U = 1664,5, p = 0,513$).

Tyrimo instrumentai. Seksualinio priekabiavimo patirtis per paskutinius 24 mėn. matuota naudojant Seksualinės patirties klausimyną (angl. *Sexual Experience Questionnaire*) (Fitzgerald ir kt., 1995). Klausimyną sudaro 19 teiginių, atspindinčių 3 pagrindines seksualinio priekabiavimo formas: 1) nepageidaujama seksualinio pobūdžio dėmesį (angl. *unwanted sexual attention*) (Cronbacho $\alpha = 0,893$); 2) priekabiavimą dėl lyties (angl. *gender harassment*) (Cronbacho $\alpha = 0,868$); 3) paslauga už paslaugą seksualinį priekabiavimą (angl. *quid pro quo sexual harassment*) (Cronbacho $\alpha = 0,876$). Bendras skalės vidinio suderinamumo Cronbacho $\alpha = 0,929$. Visi teiginiai vertinami 5 balų Likerto skale: 1 – „Niekada“, 5 – „Labai dažnai“, didesnis skalės įvertis rodo dažnesnę seksualinio priekabiavimo patirtį.

Polinkis į sutrikusį valgymo elgesį matuotas Nuostatų dėl valgymo klausimynu (angl. *Eating Attitudes Test, EAT-26*) (Garner, Garfinkel, 1979), sudarytu iš 26 teiginių, matuojančių asmens įsitikinimus ir elgesį, susijusį su perdėtu susirūpinimu kūno svoriu ir maisto kontrole. *Dietinio elgesio skalė* (Cronbacho $\alpha = 0,924$) atspindi respondentų susirūpinimą savo kūno svoriu ir storinančio maisto vengimą. *Bulimiško elgesio ir susirūpinimo maistu skalė* (Cronbacho $\alpha = 0,725$) atspindi asmens susirūpinimą maistu ir bulimišką elgesį. *Valgymo kontrolės skalė* (Cronbacho $\alpha = 0,714$) atspindi suvartojamo maisto kontroliavimą ir subjektyviai patiriamą socialinį spaudimą, susijusį su valgymu. Bendras šios skalės vidinio suderinamumo Cronbacho $\alpha = 0,910$. Visi teiginiai vertinami Likerto skale nuo 1 – „Niekada“ iki 6 – „Visada“, aukštesni skalių įverčiai rodo labiau išreikštą polinkį į sutrikusį valgymo elgesį.

Kūno sudaiktinimas matuotas N. McKinley ir J. Hyde (1996) Kūno kaip objekto suvokimo skale (angl. *Objectified Body Consciousness Scale*), sudaryta iš 24 teiginių, kuriais vertinamas asmens savęs suvokimas iš stebėtojo perspektyvos. Visi teiginiai vertinami Likerto skale nuo 1 – „Visiškai nesutinku“ iki 7 – „Visiškai sutinku“, nurodant,

kiek tyrimo dalyviai sutinka su nurodytais teiginiais. Nors klausimynas sudarytas iš trijų poskalių, tačiau atsižvelgiant į kitų tyrėjų rekomendacijas (Moradi, Varnes, 2017) buvo atsisakyta *įsitikinimų dėl kūno kontrolės* skalės dėl žemo vidinio suderinamumo (Cronbacho $\alpha - 0,457$). Tyrime naudotos dvi klausimyno skalės: 1) *Gėdos dėl kūno* (Cronbacho $\alpha - 0,825$) skalė, atspindinti asmens susirūpinimą ir gėdos jausmą dėl savo išvaizdos ir kūno, kuomet jis neatitinka visuomenėje priimtų kūno standartų; 2) *Kūno stebėjimo* (Cronbacho $\alpha - 0,804$) skalė, atspindinti asmens polinkį savo kūną vertinti iš pašalinio asmens perspektyvos, galvoti, kaip jis atrodo aplinkiniams. Aukštesni skalių įverčiai rodo labiau išreikštą gėdą dėl kūno, kūno stebėjimą ir įsitikinimus dėl kūno kontrolės.

Tyrimo eiga. Tyrimas buvo atliekamas 2019 m. vasario–kovo mėnesiais. Internetinė nuoroda į klausimyną buvo pateikta įvairiose socialinio tinklo „Facebook“ grupėse, taip pat nuoroda į klausimyną buvo dalijamasi sniego gniūžtės principu. Popieriniu tyrimo anketos variantu buvo apklausiami Vytauto Didžiojo universiteto studentai. Tyrimo dalyviai atrinkti netikimybinės (patogiosios) atrankos būdu.

Iš visų tyrimo dalyvių buvo gautas informuotas sutikimas, kuriuo jie patvirtino susipažinę su jiems pateikta informacija ir savanoriškai sutiko atsakyti į tyrimo metu užduodamus klausimus. Keturi asmenys atsisakė dalyvauti tyrime.

Tyrimo duomenų analizės metodai. Statistinė duomenų analizė buvo atliekama naudojant programinį paketą IBM SPSS 22.0. Visų kintamųjų skirstiniai buvo statistiškai reikšmingai nutolę nuo normaliojo, tačiau jų eksceso bei asimetrijos koeficientai tenkino normalumo sąlygas, todėl tolesnei duomenų analizei buvo naudojama tiek parametrinė, tiek ir neparametrinė statistika.

Tyrimo rezultatai

Seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo dėl lyties, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgyimo elgesį palyginimas pagal lytį

1 lentelė. Seksualinio priekabiavimo patirties palyginimas, atsižvelgiant į tyrimo dalyvių lytį

Veiksny	Vyrai	Moterys	U	Z	p
	M (SN)	M (SN)			
Priekabiavimas dėl lyties	12,48 (5,17)	16,09 (6,49)	1216,5	-2,56	0,010**
Nepageidaujamas seksualinio pobūdžio dėmesys	8,61 (4,48)	11,00 (5,36)	1292,0	-2,25	0,024*
Paslauga už paslaugą seksualinis priekabiavimas	7,65 (1,19)	9,55 (4,69)	1325,0	-2,27	0,023*
Bendra priekabiavimo patirtis	28,74 (10,12)	36,65 (14,24)	1151,0	-2,84	0,005**

Pastaba: dviejų nepriklausomų grupių palyginimui naudotas neparametrinis Manno–Whitney U testas; M – vidurkis, SD – standartinis nuokrypis; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Analizuojant literatūrą buvo rasta, kad seksualinio priekabiavimo patirtis, kūno sudaiktinimas ir polinkis į sutrikusį valgyimo elgesį skiriasi lyčių grupėse. Tuo remiantis

nuspręsta palyginti, ar ir kaip skiriasi moterų ir vyrų skirtingų seksualinio priekabiavimo formų patyrimas, polinkis stebėti savo kūną ir gėdos dėl kūno jausmas bei sutrikusio valgymo elgesio formos. Rezultatai pateikiami 1–3 lentelėse.

Kaip galima matyti 1 lentelėje, stebimi statistiškai reikšmingi seksualinio priekabiavimo patirties ir priekabiavimo dėl lyties skirtumai vyrų ir moterų grupėse. Moterys nurodo dažniau patiriančios visų formų seksualinį priekabiavimą nei vyrai ($p < 0,05$).

2 lentelė. Kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį palyginimas pagal lytį

Veiksny	Vyrai	Moterys	U	Z	p
	M (SN)	M (SN)			
Gėda dėl kūno	22,83 (7,83)	28,41 (11,06)	1278,0	-2,29	0,022*
Kūno stebėjimas	28,83 (9,43)	36,66 (8,64)	986,5	-3,54	< 0,001**
Dietinis elgesys	26,00 (14,01)	37,72 (14,90)	893,0	-3,94	< 0,001**
Bulimiškas elgesys ir susirūpinimas maistu	38,39 (18,19)	51,51 (18,73)	991,0	-3,52	< 0,001**
Valgymo kontrolė	17,91 (7,52)	18,05 (6,34)	1748,5	-0,29	0,770
Bendrai išreikštas polinkis į sutrikusį valgymo elgesį	61,13 (23,23)	74,17 (21,89)	1056,5	-3,24	< 0,001**

Pastaba: dviejų nepriklausomų grupių palyginimui naudotas neparametrinis Manno–Whitney U testas; M – vidurkis, SD – standartinis nuokrypis; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Statistiškai reikšmingus skirtumus patvirtino ir kūno sudaiktinimo bei polinkio į sutrikusį valgymo elgesį palyginimas tarp lyčių. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog moterys ne tik pasižymi labiau išreikštu sudaiktinančiu požiūriu į savo kūną, tačiau ir statistiškai reikšmingai aukštesniais dietinio elgesio, bulimiško elgesio ir susirūpinimo maistu skalių įverčiais bei bendrai labiau išreikštu polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį, palyginti su vyrais ($p < 0,05$).

3 lentelė. Seksualinio priekabiavimo patirties, priekabiavimo dėl lyties, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį ryšys su tyrimo dalyvių amžiumi

Veiksny	Amžius
Priekabiavimas dėl lyties	0,061
Nepageidaujamas seksualinio pobūdžio dėmesys	0,010
Paslauga už paslaugą seksualinis priekabiavimas	-0,067
Seksualinio priekabiavimo bendra skalė	0,049
Gėda dėl kūno	-0,059
Kūno stebėjimas	-0,194**
Dietinis elgesys	0,128
Bulimiškas elgesys ir susirūpinimas maistu	0,100
Valgymo kontrolė	-0,074
Bendrai išreikštas polinkis į sutrikusį valgymo elgesį	0,066

**Koreliacija reikšminga, kai $p < 0,01$; * Koreliacija reikšminga, kai $p < 0,05$.

Atsižvelgiant į tyrimus, patvirtinančius seksualinio priekabiavimo patirties ir priekabiavimo dėl lyties bei polinkio į sutrikusį valgymo elgesį sąsajas su jaunu tyrimo dalyvių amžiumi, buvo nuspręsta įvertinti šias sąsajas Lietuvos jaunų suaugusiųjų imtyje, kartu įvertinant ir kūno sudaiktinimo sąsajas su tyrimo dalyvių amžiumi. Remiantis 3 lentelėje pateiktais tyrimo duomenimis, tyrimo dalyvių amžius nėra statistiškai reikšmingai susijęs su seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties patirtimi bei polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį. Vis dėlto duomenų analizė patvirtino silpnas amžiaus ir kūno stebėjimo sąsajas, rodančias, kad jaunesni tyrimo dalyviai yra labiau linkę stebėti savo kūną.

Seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo dėl lyties, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį ryšio analizė

Atsižvelgiant į kontroversišką mokslinėje literatūroje pateikiamą informaciją apie seksualinio priekabiavimo, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį sąsajas, tyrimu siekiama patikrinti, ar seksualinis priekabiavimas ir priekabiavimas dėl lyties yra reikšmingas prognostinis veiksnys kūno sudaiktinimui ir polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį. Siekiant atsakyti į šį klausimą pirmiausia patikrinti ryšiai tarp minėtų kintamųjų naudojantis neparametriniu Spearmano koeficientu. Rezultatai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. Ryšio tarp seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo dėl lyties, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį analizė

Veiksnys	Priekabiavimas dėl lyties	Nepageidaujamas dėmesys	Paslauga už paslaugą	Seksualinio priekabiavimo bendra skalė	Kūno stebėjimas	Gėda dėl kūno
Bendra imtis						
Dietinis elgesys	0,264**	0,195**	0,188*	0,242**	0,425**	0,617**
Bulimiškas elgesys	0,274**	0,204**	0,204**	0,206**	0,430**	0,614**
Valgymo kontrolė	0,175*	0,185*	0,185*	0,166*	0,232**	0,255**
Bendr. valg. elgesys	0,301**	0,233**	0,233**	0,223**	0,430**	0,604**
Kūno stebėjimas	0,186*	0,177*	0,115	0,202*		
Gėda dėl kūno	0,237**	0,126	0,142	0,211**		
Vyrų imtis						
Dietinis elgesys	0,276	0,190	0,174	0,259	0,164	0,380
Bulimiškas elgesys	0,425*	0,265	0,277	0,386	0,082	0,401
Valgymo kontrolė	-0,250	-0,144	-0,081	-0,194	0,332	0,286
Bendr. valg. elgesys	0,330	0,230	0,264	0,329	0,327	0,568*

Kūno stebėjimas	0,167	0,241	0,107	0,193		
Gėda dėl kūno	0,504*	0,222	0,293	0,438*		
Moterų imtis						
Dietinis elgesys	0,241**	0,167*	0,150	0,213**	0,391**	0,623**
Bulimiškas elgesys	0,249**	0,182*	0,172*	0,227**	0,405**	0,616**
Valgymo kontrolė	0,228**	0,240**	0,199*	0,263**	0,216**	0,251**
Bendr. valg. elgesys	0,280**	0,213**	0,191*	0,263**	0,396**	0,598**
Kūno stebėjimas	0,154	0,137	0,075	0,161*		
Gėda dėl kūno	0,188*	0,097	0,110	0,168*		

**Koreliacija reikšminga, kai $p < 0,01$; * Koreliacija reikšminga, kai $p < 0,05$.

Kaip galima matyti 4 lentelėje, visų seksualinio priekabiavimo formų ir priekabiavimo dėl lyties patirtis yra statistiškai reikšmingai, bet silpnai susijusi su labiau išreikštu polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį bendroje tyrimo dalyvių imtyje. Atskirai atlikta analizė vyrų ir moterų imtyse parodė, jog nors moterų seksualinio priekabiavimo patirtis yra susijusi su skirtingomis sutrikusio valgymo elgesio formomis, tačiau vyrų grupėje statistiškai reikšmingas, vidutinio stiprumo ryšys stebimas tik tarp priekabiavimo dėl lyties patirties ir polinkio į bulimišką elgesį ir susirūpinimą maistu. Panašūs tyrimo rezultatai stebimi ir analizuojant kūno sudaiktinimo ryšį su seksualinio priekabiavimo patirties išreikštumu ir polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį. Bendroje tyrimo dalyvių imtyje aukštesni kūno stebėjimo ir gėdos dėl kūno skalių rodikliai statistiškai reikšmingai, tačiau silpnai susiję su aukštesniais priekabiavimo dėl lyties, nepageidaujamo seksualinio pobūdžio dėmesio ir bendrais seksualinio priekabiavimo skalių rodikliais. Tiek moterų, tiek vyrų imtyse tokio pobūdžio sąsajų stebima mažiau, tyrimo rezultatai rodo, jog labiau išreikštas gėdos dėl kūno jausmas yra susijęs tik su dažnesne priekabiavimo dėl lyties ir apskritai didesne seksualinio priekabiavimo patirtimi vyrų grupėje. Analogiška moterų seksualinio priekabiavimo patirtis yra susijusi su gėdos dėl kūno jausmu ir dažnesniu savo kūno stebėjimu. Vis dėlto stebimas statistiškai reikšmingas, stiprus ryšys tarp abiejų kūno sudaiktinimo formų ir visų sutrikusio valgymo elgesio formų bendro tyrimo dalyvių ir atskirai moterų imtyje. Vyrų bendrai išreikštas polinkis į sutrikusį valgymo elgesį susijęs tik su didesniu gėdos dėl kūno jausmu.

Siekiant įvertinti, kiek seksualinio priekabiavimo patirtis ir priekabiavimas dėl lyties yra reikšminga kūno sudaiktinimui ir polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį, atlikta regresinė duomenų analizė. Atsižvelgiant į tai, jog paslaugos už paslaugą seksualinio priekabiavimo ir bendros seksualinio priekabiavimo patirties skalių duomenys nėra pasiskirstę normaliuoju dėsniu ir netenkina regresinės analizės reikalavimų, į tolesnę duomenų analizę šios

skalės nebuvo įtrauktos. Visi sudaryti regresiniai modeliai tenkino sąlygas ir paaiškino nuo 6,9 iki 18,7 proc. duomenų sklaidos. Toliau pateikiami tik statistiškai reikšmingi prognostiniai veiksniai (žr. 5–7 lenteles).

5 lentelė. Seksualinio priekabiavimo patirties reikšmė savo kūno sudaiktinimui

	Kūno stebėjimas ($R^2 = 0,187$)				Gėda dėl kūno ($R^2 = 0,069$)			
	B	t	VIF	p	B	t	VIF	p
Priekabiavimas dėl lyties	0,130	1,610	1,875	0,109	0,261	2,633	1,862	0,009
Nepageidaujamas dėmesys	0,103	0,441	1,844	0,660	-0,045	-0,460	1,831	0,646
Lytis (1 – vyr., 2 – mot.)	0,274	4,064	1,037	< 0,001	0,137	1,846	1,037	0,067
Amžius	-0,242	-3,761	1,015	< 0,001	-0,107	-1,468	1,014	0,144

Didesnė priekabiavimo dėl lyties patirtis statistiškai reikšmingai prognozuoja labiau išreikštą gėdos dėl kūno jausmą, tačiau ne kūno stebėjimą. Nepageidaujamas seksualinio pobūdžio dėmesys nėra reikšmingas prognostinis veiksnys savo kūno sudaiktinimui. Duomenų analizė taip pat parodė, jog moterys ir jaunesnio amžiaus tyrimo dalyviai pasižymi labiau išreikštu savo kūno stebėjimu.

6 lentelė. Seksualinio priekabiavimo patirties reikšmė polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį

	Bendrai išreikštas polinkis į sutrikusį valgymo elgesį ($R^2 = 0,186$)				Dietos laikymasis ($R^2 = 0,165$)				Bulimiškas elgesys ir susirūpinimas maistu ($R^2 = 0,165$)			
	B	t	VIF	p	B	t	VIF	p	B	t	VIF	p
Priekabiavimas dėl lyties	0,260	2,700	1,927	0,008	0,230	2,388	1,936	0,018	0,253	2,624	1,927	0,009
Nepageidaujamas dėmesys	0,102	1,065	1,891	0,289	0,060	0,624	1,902	0,553	0,074	0,774	1,891	0,440
Lytis (1 – vyr., 2 – mot.)	0,208	2,947	1,033	0,004	0,260	3,691	1,032	<0,001	0,232	3,287	1,033	0,001
Amžius	0,042	0,597	1,028	0,552	0,103	1,471	1,028	0,143	0,074	1,056	1,028	0,292

Remiantis 6 lentelėje pateiktais duomenimis, galima teigti, kad ne visa seksualinio priekabiavimo patirtis yra reikšmingas prognostinis veiksnys polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį. Tyrimo rezultatai parodė, jog didesnė priekabiavimo dėl lyties patirtis prognozuoja didesnį polinkį laikytis dietos, taip pat polinkį į bulimišką elgesį ir susirūpinimą maistu, bendrai labiau išreikštą sutrikusį valgymo elgesį. Moteriškoji lytis taip pat išlieka reikšmingu prognostiniu veiksniu sutrikusiam valgymo elgesiui.

7 lentelė. Kūno sudaiktinimo reikšmė polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį

	Dietinis elgesys ($R^2 = 0,466$)				Bulimiškas elg. ir susirūpinimas maistu ($R^2 = 0,475$)				Bendrai išreikštas polinkis į sutrikusį valgymo elg. ($R^2 = 0,436$)			
	B	t	VIF	p	B	t	VIF	p	B	t	VIF	p
Gėda dėl kūno	0,568	8,592	1,455	< 0,001	0,581	8,840	1,454	< 0,001	0,548	8,055	1,454	< 0,001
Kūno stebėjimas	0,091	1,300	1,638	0,195	0,105	1,510	1,637	0,133	0,129	1,785	1,637	0,076
Lytis (1 – vyr., 2 – mot.)	0,176	3,035	1,124	0,003	0,148	2,562	1,124	0,011	0,127	2,117	1,124	0,036
Amžius	0,171	3,028	1,061	0,003	0,154	2,742	1,061	0,009	0,124	2,126	1,061	0,035

7 lentelėje pateikiami tyrimo duomenys rodo, kad gėdos dėl kūno jausmas, lytis ir amžius yra reikšmingai susiję su dažnesniu dietos laikymusi, labiau išreikštu susirūpinimu maistu bei bulimišku elgesiu ir reikšmingai prognozuoja bendrai labiau išreikštą sutrikusį valgymo elgesį.

Tyrimo rezultatų aptarimas

Seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties problema net ir po daugelio metų tyrimų išlieka aktuali ir sukelianti tyrėjams nemažai klausimų. Dalis užsienio tyrėjų atliktų tyrimų leidžia daryti prielaidas apie seksualinio priekabiavimo poveikį asmens kūno suvokimui ir polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį, tačiau tyrimai šiuo klausimu išlieka prieštaringi. Šiame tyrime buvo siekiama įvertinti jaunų suaugusiųjų seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį sąsajas. Tyrimo rezultatai tik iš dalies patvirtino seksualinio priekabiavimo ryšį su skirtingomis kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesio formomis ir parodė, kad ne visos sąsajos reikšmingos, taip pat atskleidė skirtingas minėtų veiksnių sąsajas lyčių grupėse.

Tyrimo duomenų analizė parodė statistiškai reikšmingus visų formų seksualinio priekabiavimo patyrimo ir priekabiavimo dėl lyties skirtumus vyrų ir moterų grupėse. Rezultatai atskleidė, kad moterys dažniau nei vyrai susiduria su priekabiavimu dėl lyties, nepageidajamu seksualinio pobūdžio dėmesiu bei paslauga už paslaugą seksualiniu priekabiavimu darbo ir studijų aplinkoje, viešosiose vietose. Šie tyrimo rezultatai sutampa su užsienio šalių tyrimo duomenimis, rodančiais, kad seksualinio priekabiavimo aukomis dažniausiai tampa moterys (Latcheva, 2017; Ranki ir kt., 2018; Burn, 2019), taip pat atspindi seksualinio priekabiavimo tendencijas kitose Europos Sąjungos šalyse bei Lietuvoje (Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos ataskaita, 2018; Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2014). Vis dėlto šie tyrimo duomenys nepaneigia vyrų seksualinio priekabiavimo patirties ir nors moterys gerokai dažniau įvardija turėjusias

tokią patirtį, tyrimo duomenys rodo, kad vyrai taip pat susiduria su visų formų seksualiniu priekabiavimu. Tokie seksualinio priekabiavimo patirties skirtumai gali būti aiškinami ne tik realios patirties skirtumais, tačiau ir reiškinių suvokimo skirtumais tarp lyčių, kuris susijęs su skirtumais identifikuojant tokio pobūdžio elgesį kaip seksualinį priekabiavimą. Skirtingų tyrimų duomenimis, prastesnis seksualinio priekabiavimo atpažinimas susijęs su labiau išreikštomis seksistinėmis nuostatomis ir aukštesniu tolerancijos seksualiniam priekabiavimui lygiu (Čeponytė, Žardeckaitė-Matulaitienė, 2017; Russel, Oswald, 2016; Nielsen ir kt., 2010). Atkreipiamas dėmesys, jog minėtos nuostatos dažniau būdingos vyrams nei moterims, vyrai sunkiau identifikuoja mažiau akivaizdžias diskriminacijos lyties pagrindu formas. Nors seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties patirtis yra reikšmingai susijusi su tyrimo dalyvių lytimi, tačiau rezultatai neparodė sąsajų su tyrimo dalyvių amžiumi. Šie rezultatai sutampa su D. Foulis (1997) ir M. Bitton ir D. Shaul (2013) tyrimo rezultatais, parodžiusiais, kad, nepriklausomai nuo amžiaus, visi tyrimo dalyviai vienodai gerai atpažįsta skirtingas seksualinio priekabiavimo formas, o atpažinimo skirtumai turėtų būti siejami ne tiek su tyrimo dalyvių amžiumi, kiek su ankstesne tokio pobūdžio patirtimi ir socialiniu statusu (studentai ir darbuotojai), leidžiančiais lengviau identifikuoti skirtingas seksualinio priekabiavimo formas.

Remiantis kūno sudaiktinimo teorija (Fredrickson, Roberts, 1997) ir seksualinio priekabiavimo apibrėžimu, seksualinis priekabiavimas gali būti laikomas viena iš seksualinio objektifikavimo formų ir skatinti kūno sudaiktinimą. Atlikta seksualinio priekabiavimo bei priekabiavimo dėl lyties ir kūno sudaiktinimo ryšio analizė patvirtino, kad visų formų, išskyrus paslauga už paslaugą, seksualinio priekabiavimo patirtis yra susijusi su aukštesniais savo kūno stebėjimo ir gėdos dėl kūno rodikliais bendroje tyrimo dalyvių imtyje. Vis dėlto, analizuojant šias sąsajas atskirai vyrų ir moterų grupėse, rezultatai atskleidė, kad tik priekabiavimas dėl lyties ir apskritai didesnė seksualinio priekabiavimo patirtis susijusi su aukštesniais gėdos dėl kūno skalės įverčiais tiek moterų, tiek vyrų imtyje, o moterys, pasižyminčios didesne bendra seksualinio priekabiavimo patirtimi, taip pat pasižymi labiau išreikštu savo kūno stebėjimu. Tyrimo duomenys leidžia manyti, jog seksualinio priekabiavimo patyrimas skatina labiau atkreipti dėmesį į savo kūną ir patvirtina kūno sudaiktinimo teoriją, teigiančią, jog tokio pobūdžio lyties atžvilgiu normatyvinis elgesys sukelia gėdos dėl kūno jausmą ir skatina savo kūno stebėjimą, kuomet asmuo neatitinka socialinės ir kultūrinės aplinkos reikalavimų išvaizdai ir elgesiui (Fairchild, Rudman, 2008; Fredrickson, Roberts, 1997). Vis dėlto atlikta regresinė analizė parodė, jog ne visa seksualinio priekabiavimo patirtis reikšmingai prognozuoja labiau išreikštą kūną sudaiktinančią požiūrį. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tik priekabiavimas dėl lyties reikšmingai prognozuoja labiau išreikštą gėdą dėl kūno. Panašiai kaip ir K. Fairchild bei L. Rudman (2008) tyrimo rezultatai, šio tyrimo duomenys parodė, jog subtilesnės seksualinio priekabiavimo formos, nukreiptos į asmens lytį ir patrauklumą, skatina gėdos dėl kūno jausmą.

Atsižvelgiant į tyrimus, rodančius reikšmingas sąsajas tarp vyrų ir moterų seksualinio smurto patirties ir valgyto sutrikimų išsivystymo, bei tyrimus, patvirtinančius nepasitenkinimo kūnu reikšmę sutrikusiam valgyto elgesiui (Arditte ir kt., 2017; Bulgin, Frederick Amar, 2016; Kristjánsdóttir ir kt., 2019), seksualinį priekabiavimą taip pat nutarta įvertinti kaip galimai žalingą patirtį, galinčią turėti įtakos sutrikusio valgyto elgesio

išsivystymui. Atlikta koreliacinė duomenų analizė bendroje tyrimo dalyvių ir moterų imtyse patvirtino, kad visų formų seksualinio priekabiavimo patirtis ir priekabiavimas dėl lyties yra reikšmingai susiję su labiau išreikštomis visomis polinkio į sutrikusį valgymo elgesį formomis, tačiau vyrų grupėje reikšmingos sąsajos stebimos tik tarp priekabiavimo dėl lyties ir polinkio į bulimišką valgymo elgesį ir susirūpinimą maistu. Nors šios sąsajos patvirtina seksualinio priekabiavimo patirties svarbą sutrikusiam valgymo elgesiui darančių veiksnių kontekste, tačiau regresinė analizė parodė, kad ne visos jo formos yra reikšmingas prognostinis veiksnys valgymo elgesio pokyčiams.

Duomenų analizė taip pat parodė polinkio į sutrikusį valgymo elgesį ir kūno sudaiktinimo sąsajas. Regresinė analizė atskleidė, kad gėdos dėl kūno jausmas, bet ne savo kūno stebėjimas, yra reikšmingas veiksnys prognozuojant labiau išreikštą polinkį laikytis dietos, bulimišką elgesį ir didesnę bendrai išreikštą polinkį į sutrikusį valgymo elgesį. Šie tyrimo duomenys sutampa su užsienio tyrimų duomenimis (Noll, Fredrickson, 1998; Roberts, 2015) ir parodo, jog kūną objektifikuojanti patirtis yra reikšminga žalingo valgymo elgesio atsiradimui.

Nors tai yra pirmas tokio pobūdžio tyrimas Lietuvoje ir vienas iš nedaugelio tyrimų, kuriuose analizuojamas seksualinio priekabiavimo, kūno sudaiktinimo ir polinkio į sutrikusį valgymo elgesį ryšys abiejų lyčių grupėse, vis dėlto neišvengta tam tikrų ribotumų. Vienas iš tyrimo ribotumų yra nevienodas tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį, neleidęs tinkamai įvertinti minėtų veiksnių sąsajų atskirai lyčių grupėse. Tyrimo dalyviai atrinkti patogiosios atrankos būdu, todėl tikėtina, kad tyrime dalyvavo tie tiriamieji, kuriems seksualinio priekabiavimo tema yra aktuali ir įdomi, ir tyrimo rezultatai neatspindi visų jaunų suaugusiųjų seksualinio priekabiavimo patyrimo ir su juo susijusių veiksnių ypatumų. Kadangi seksualinis priekabiavimas gali būti traumuojantis patyrimas (Malinauskienė, Malinauskas, 2018) ir pasikeitęs valgymo elgesys gali pasireikšti ir kaip būdas šiai patirčiai įveikti, ateities tyrimuose reikšminga atkreipti dėmesį ir į seksualinio priekabiavimo įveikos strategijų bei sutrikusio valgymo elgesio sąsajas. Taip pat, atsižvelgiant į plačiai Vakarų kultūroje paplitusį kūną objektifikuojantį požiūrį, reikšminga būtų įvertinti, kiek seksualinio priekabiavimo patirtis išlieka reikšminga kūno sudaiktinimui ir polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį lyginant su kitomis kūno objektifikavimo formomis.

Išvados

1. Seksualinio priekabiavimo patirtis, kūno sudaiktinimo ir sutrikusio valgymo elgesio formos statistiškai reikšmingai skiriasi lyčių grupėse. Moterys dažniau nei vyrai patiria visų formų seksualinį priekabiavimą ir priekabiavimą dėl lyties, taip pat yra linkusios labiau stebėti savo kūną ir turi labiau išreikštą gėdos dėl kūno jausmą, pasižymi didesniu polinkiu laikytis dietos, labiau išreikštu bulimišku elgesiu ir susirūpinimu maistu, labiau išreikštu bendru polinkiu į sutrikusį valgymo elgesį.
2. Didesnė visų formų seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties patirtis yra susijusi su labiau išreikštu polinkiu į visų formų sutrikusį valgymo elgesį, tačiau tik priekabiavimas dėl lyties, nepageidaujamas seksualinio pobūdžio elgesys ir apskritai didesnė seksualinio priekabiavimo patirtis susijusi su kūno sudaiktinimu. Tiek kūno

stebėjimas, tiek gėda dėl kūno reikšmingai susijusi su visų formų sutrikusiu valgymo elgesiu.

3. Didesnė priekabiavimo dėl lyties patirtis ir gėda dėl kūno yra reikšmingi prognostiniai veiksniai labiau išreikštam polinkiui į sutrikusį valgymo elgesį: dietos laikymąsi, bulimišką elgesį ir susirūpinimą maistu, bendrai išreikštą polinkį į sutrikusį valgymo elgesį.

Literatūra

ÅLGARS, Monica; SANTTILA, Pekka; SANDNABBA, N. Kenneth (2010). Conflicted gender identity, body dissatisfaction, and disordered eating in adult men and women. *Sex Roles*, 63.1-2: 118–125.

ARDITTE HALL, K. A.; BARTLETT, B. A.; IVERSON, K. M.; MITCHELL, K. S. (2017). Military-related trauma is associated with eating disorder symptoms in male veterans. *International Journal of Eating Disorders*, 50.11: 1328–1331.

AUBREY, Jennifer Stevens (2006). Effects of sexually objectifying media on self-objectification and body surveillance in undergraduates: Results of a 2-year panel study. *Journal of Communication*, 56.2: 366–386.

BASOW, Susan A.; FORAN, Kelly A.; BOOKWALA, Jamila (2007). Body objectification, social pressure, and disordered eating behavior in college women: The role of sorority membership. *Psychology of Women Quarterly*, 31.4: 394–400.

BITTON, Mally; BEN SHAUL, Danit (2013). Perceptions and attitudes to sexual harassment: an examination of sex differences and the sex composition of the harasser–target dyad. *Journal of Applied Social Psychology*, 43.10: 2136–2145.

BRAUN, Tosca D.; PARK, Crystal L.; GORIN, Amy (2016). Self-compassion, body image, and disordered eating: A review of the literature. *Body Image*, 17: 117–131.

BRECHAN, Inge; KVALEM, Ingela Lundin (2015). Relationship between body dissatisfaction and disordered eating: Mediating role of self-esteem and depression. *Eating Behaviors*, 17: 49–58.

BUCHANAN, Nicole T. et al. (2013). Exploring gender differences in body image, eating pathology, and sexual harassment. *Body Image*, 10.3: 352–360.

BULGIN, Dominique; FREDERICK AMAR, Angela (2016). The relationship between sexual violence and disordered eating. *Issues in Mental Health Nursing*, 37.7: 493–500.

BURN, Shawn Meghan (2019). The psychology of sexual harassment. *Teaching of Psychology*, 46.1: 96–103.

CALOGERO, Rachel M. (2004). A test of objectification theory: The effect of the male gaze on appearance concerns in college women. *Psychology of Women Quarterly*, 28.1: 16–21.

CALOGERO, Rachel M. (2009). Objectification processes and disordered eating in British women and men. *Journal of Health Psychology*, 14.3: 394–402.

ČEPONYTĖ, Monika; ŽARDECKAITĖ-MATULAITIENĖ, Kristina (2017). Seksistinių nuostatų reikšmė seksualinio priekabiavimo atpažinimui. *Informacijos mokslai*, 80: 61–80.

CHOMA, B. L.; VISSER, B. A.; POZZEBON, J. A.; BOGAERT, A. F.; BUSSERI, M. A.; SADAVA, S. W. (2010). Self-objectification, self-esteem, and gender: Testing a moderated mediation model. *Sex Roles*, 63.9-10: 645–656.

CRUZ-SÁEZ, S.; PASCUAL, A.; WLODARCZYK, A.; ECHEBURÚA, E. (2018). The effect of body dissatisfaction on disordered eating: The mediating role of self-esteem and negative affect in male and female adolescents. *Journal of Health Psychology*, <https://doi.org/10.1177/1359105317748734>.

DAKANALIS, A.; PLA-SANJUANELO, J.; CASLINI, M.; VOLPATO, C.; RIVA, G.; CLERICI, M.; CARRÀ, G. (2016). Predicting onset and maintenance of men's eating disorders. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 16.3: 247–255.

DE HAAS, Stans; TIMMERMAN, Greetje; HÖING, Mechtild (2009). Sexual harassment and health among male and female police officers. *Journal of Occupational Health Psychology*, 14.4: 390–401.

DÍAZ, R. Alonso et al. (2016). Food, body image, perfectionism. *European Psychiatry*, 33(S1), S425–S425. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2016.01.1538>.

Facts Behind MeToo Movement: A National Study on Sexual Harassment and Assault (2018). Reston, Virginia. Prieiga per internetą: <<http://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2012/08/2019-MeToo-National-Sexual-Harassment-and-Assault-Report.pdf>>.

FAIRCHILD, Kimberly; RUDMAN, Laurie A. (2008). Everyday stranger harassment and women's objectification. *Social Justice Research*, 21.3: 338–357.

FITZGERALD, Louise F. (1993). Sexual harassment: Violence against women in the workplace. *American Psychologist*, 48.10: 1070–1076.

FITZGERALD, Louise F.; GELFAND, Michele J.; DRASGOW, Fritz. (1995). Measuring sexual harassment: Theoretical and psychometric advances. *Basic and Applied Social Psychology*, 17.4: 425–445.

FOULIS, Danielle; MCCABE, Marita P. (1997). Sexual harassment: Factors affecting attitudes and perceptions. *Sex Roles*, 37.9-10: 773–798.

FRA-EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (2014). *Violence Against Women: an EU-wide Survey: Main Results*. Publications Office of the European Union. Prieiga per internetą: <<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>>.

FREDRICKSON, Barbara L.; ROBERTS, Tomi-Ann (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21.2: 173–206.

GARDINER, J. (2005). Men, masculinities, and feminist theory. In M. S. Kimmel, J. Hearn R. W. (ed.). *Connell Handbook of studies on men & masculinities*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, p. 35–50.

GARNER, David M.; GARFINKEL, Paul E. (1979). The Eating Attitudes Test: An index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychological Medicine*, 9.2: 273–279.

GÁTI, Á.; TÉNYI, T.; TÚRY, F.; WILDMANN, M. (2002). Anorexia nervosa following sexual harassment on the Internet: A case report. *International Journal of Eating Disorders*, 31.4: 474–477.

GELFAND, Michelle J.; FITZGERALD, Louise F.; DRASGOW, Fritz. (1995). The structure of sexual harassment: A confirmatory analysis across cultures and settings. *Journal of Vocational Behavior*, 47.2: 164–177.

GRABE, Shelly; WARD, L. Monique; HYDE, Janet Shibley (2008). The role of the media in body image concerns among women: a meta-analysis of experimental and correlational studies. *Psychological Bulletin*, 134.3: 460–476.

GRIFFITHS, Scott; MURRAY, Stuart B.; TOUYZ, Stephen (2015). Extending the masculinity hypothesis: An investigation of gender role conformity, body dissatisfaction, and disordered eating in young heterosexual men. *Psychology of Men & Masculinity*, 16.1: 108–114.

HARNED, Melanie S. (2000). Harassed bodies: An examination of the relationships among women's experiences of sexual harassment, body image, and eating disturbances. *Psychology of Women Quarterly*, 24.4: 336–348.

HARNED, Melanie S.; FITZGERALD, Louise F. (2002). Understanding a link between sexual harassment and eating disorder symptoms: A mediational analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70.5: 1170–1181.

HARNOIS, Catherine E.; BASTOS, João L. (2018). Discrimination, harassment, and gendered health inequalities: do perceptions of workplace mistreatment contribute to the gender gap in self-reported health? *Journal of Health and Social Behavior*, 59.2: 283–299.

HILL, Melanie S.; FISCHER, Ann R. (2008). Examining objectification theory: Lesbian and heterosexual women's experiences with sexual-and self-objectification. *The Counseling Psychologist*, 36.5: 745–776.

HUERTA, Marisela et al. (2006). Sex and power in the academy: Modeling sexual harassment in the lives of college women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32.5: 616–628.

KALODNER, Cynthia R. (1997). Media influences on male and female non-eating-disordered college students: A significant issue. *Eating Disorders*, 5.1: 47–57.

KRISTJÁNSDÓTTIR, Hafrún et al. (2019). Body Image Concern and Eating Disorder Symptoms Among Elite Icelandic Athletes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16.15: 2728.

LATCHEVA, Rossalina (2017). Sexual harassment in the European Union: A pervasive but still hidden form of gender-based violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 32.12: 1821–1852.

Lietuvos Respublikos Seimas (1998). Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas. Valstybės žinios, Nr. 112-3100 [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. lapkričio 8 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.746227138BCB/TAIS_478625>.

LINDBERG, Sara M.; GRABE, Shelly; HYDE, Janet Shibley (2007). Gender, pubertal development, and peer sexual harassment predict objectified body consciousness in early adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 17.4: 723–742.

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (2018). Vilnius, Lietuva. [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. lapkričio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<https://lygybe.lt/data/public/uploads/2019/04/lgk-2018-m.-veiklos-ataskaita-.pdf>>.

MALINAUSKIENE, Vilija; MALINAUSKAS, Romualdas (2018). Lifetime Traumatic Experiences and Disordered Eating among University Students: The Role of Posttraumatic Stress Symptoms. *BioMed Research International*, 1-10.

MCDERMUT, Jennifer Fine; HAAGA, David AF; KIRK, Lindsey (2000). An evaluation of stress symptoms associated with academic sexual harassment. *Journal of Traumatic Stress*, 13.3: 397–411.

MCGINLEY, Meredith et al. (2016). It isn't all just fun and games: Collegiate participation in extracurricular activities and risk for generalized and sexual harassment, psychological distress, and alcohol use. *Journal of Adolescence*, 53: 152–163.

MCKINLEY, Nita Mary; HYDE, Janet Shibley (1996). The objectified body consciousness scale: Development and validation. *Psychology of Women Quarterly*, 20.2: 181–215.

MCLAUGHLIN, Heather; UGGEN, Christopher; BLACKSTONE, Amy (2017). The economic and career effects of sexual harassment on working women. *Gender & Society*, 31.3: 333–358.

MICHAELS, Matthew S.; PARENT, Mike C.; MORADI, Bonnie (2013). Does exposure to muscularity-idealizing images have self-objectification consequences for heterosexual and sexual minority men? *Psychology of Men & Masculinity*, 14.2: 175–183.

MIŠKINYTĖ, Audronė; PERMINAS, Aidis; ŠINKARIOVA, Liuda (2006). Valgymo elgesio sąsajos su nepasitenkinimu savo kūnu bei vaikystėje patirta fizine ir psichologine prievarta. *Medicina*, 42.11: 944–948.

MORADI, Bonnie; VARNES, Julia R. (2017). Structure of the Objectified Body Consciousness Scale: Reevaluated 20 years later. *Sex Roles*, 77.5-6: 325–337.

NÄSI, M.; RÄSÄNEN, P.; OKSANEN, A.; HAWDON, J.; KEIPI, T.; HOLKERI, E. (2014). Association between online harassment and exposure to harmful online content: A cross-national comparison between the United States and Finland. *Computers in Human Behavior*, 41: 137–145.

NEVALA, Sami (2014). Violence against women: An EU-wide survey. *European Union Agency For Fundamental Rights*, 2014. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/1680591fd9>>.

NIELSEN, M. B.; BJØRKELO, B.; NOTELAERS, G.; EINARSEN, S. (2010). Sexual harassment: Prevalence, outcomes, and gender differences assessed by three different estimation methods. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19.3: 252–274.

NOLL, Stephanie M.; FREDRICKSON, Barbara L. A. (1998). Mediation model linking self-objectification, body shame, and disordered eating. *Psychology of Women Quarterly*, 22.4: 623–636.

RANKI, C.; VRBKA, J.; VALASKOVA, K.; OLAH, J. (2018). Objectifying Women's Bodies in the Workplace: Gender-Based Misconduct, Egregious Sexual Pressure, and Misogynistic Practices. *Contemporary Readings in Law and Social Justice*, 2018, 10.2: 71–77.

REGISTER, J. D.; KATREVICH, A. V.; ARUGUETE, M. S.; EDMAN, J. L. (2015). Effects of self-objectification on self-reported eating pathology and depression. *The American Journal of Psychology*, 128.1: 107–113.

RIKANI, Azadeh A. et al. (2013). A critique of the literature on etiology of eating disorders. *Annals of Neurosciences*, 20.4: 157–161.

ROBERTS, Tomi-Ann (2015). Objectification theory model of eating disorders. *Encyclopedia of feeding and eating disorders*, 1-3, https://doi.org/10.1007/978-981-287-087-2_34-1.

ROHDE, P.; STICE, E.; SHAW, H.; GAU, J. M.; OHLS, O. C. (2017). Age effects in eating disorder baseline risk factors and prevention intervention effects. *International Journal of Eating Disorders*, 50.11: 1273–1280.

RUSSELL, Brenda L.; OSWALD, Debra (2016). When sexism cuts both ways: Predictors of tolerance of sexual harassment of men. *Men and Masculinities*, 19.5: 524–544.

SCHAEFER, Lauren M.; THOMPSON, J. Kevin (2018). Self-objectification and disordered eating: A meta-analysis. *International Journal of Eating Disorders*, 51.6: 483–502.

SCHMIDT, U.; TILLER, J.; BLANCHARD, M.; ANDREWS, B.; TREASURE, J. (1997). Is there a specific trauma precipitating anorexia nervosa? *Psychological Medicine*, 27.3: 523–530.

SEPÚLVEDA, Ana R.; CALADO, María (2012). Westernization: the role of mass media on body image and eating disorders. In *Relevant topics in eating disorders*. IntechOpen, p. 47–64.

SHRIER, D. K. (1990). Sexual harassment and discrimination. Impact on physical and mental health. *New Jersey Medicine: the Journal of the Medical Society of New Jersey*, 87.2: 105–107.

SPANN, Nathan; PRITCHARD, Mary. Disordered eating in men: a look at perceived stress and excessive exercise. In *78th Annual Meeting of the Rocky Mountain Psychological Association, Boise, ID; April 10–12. 2008*.

SZYMANSKI, Dawn M.; HENNING, Stacy L. (2007). The role of self-objectification in women's depression: A test of objectification theory. *Sex Roles*, 56.1-2: 45–53.

SZYMANSKI, Dawn M.; MOFFITT, Lauren B.; CARR, Erika R. (2011). Sexual objectification of women: advances to theory and research. *The Counseling Psychologist*, 39.1: 6–38.

THOMPSON, Carly; PARK, Sinyoung (2016). Barriers to access and utilization of eating disorder treatment among women. *Archives of Women's Mental Health*, 19.5: 753–760.

THURSTON, R. C.; CHANG, Y.; MATTHEWS, K. A.; von KÄNEL, R.; KOENEN, K. (2019). Association of sexual harassment and sexual assault with midlife women's mental and physical health. *JAMA Internal Medicine*, 179.1: 48–53.

TIGGEMANN, Marika (2014). The Status of Media Effects on Body Image Research: Commentary on Articles in the Themed Issue on Body Image and Media. *Media Psychology*, 17.2: 127–133.

VAGONIS, Aringasis; GECIENE, Agnė; STEIBLIENE, Vesta (2015). Perceptions of sexual harassment experience during residency training: relations with gender, marital status, anxiety and depressive symptoms and quality of life. *Biologinė psichiatrija ir psichofarmakologija = Biological psychiatry and psychopharmacology*. Palanga: Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Elgesio medicinos institutas, 2015, t. 17, Nr. 2.

VENGALĖ-DITS, L. (2012). *Metodinės rekomendacijos dėl seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties bei nurodymo diskriminuoti prevencijos*. Prieiga per internetą: <<https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2015/11/metodines-rekomendacijos-del-seksualinio-priekabiavimo-ir-priekabiavimo-del-lyties-bei-nurodymo-diskriminuoti-prevencijos.pdf>>.

WHITLEY, Leila; PAGE, Tiffany (2015). Sexism at the centre: Locating the problem of sexual harassment. *New Formations*, 86.86: 34–53.

WILKSCH, S. M.; O'SHEA, A.; TAYLOR, C. B.; WILFLEY, D.; JACOBI, C.; WADE, T. D. (2018). Online prevention of disordered eating in at-risk young-adult women: a two-country pragmatic randomized controlled trial. *Psychological Medicine*, 48(12), 2034–2044.

WOODWARD, Kim; MCILWAIN, Doris; MOND, Jonathan (2017). Feelings about the self and body in eating disturbances: The role of internalized shame, self-esteem, externalized self-perceptions, and body shame. *Self and Identity*, 18.2: 159–182.

WORLD HEALTH ORGANIZATION et al. (2012). *Understanding and addressing violence against women: Intimate partner violence*. Prieiga per internetą: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77434/WHO_RHR_12.37_eng.pdf;jsessionid=3C69729EC54B0F84C10009FA2A4DB728?sequence=1>.

ZURBRIGGEN, Eileen L.; RAMSEY, Laura R.; JAWORSKI, Beth K. (2011). Self-and partner-objectification in romantic relationships: Associations with media consumption and relationship satisfaction. *Sex Roles*, 64.7-8: 449–462.